

GUDSTJENESTE MED DÅP OG NATTVERD

11. søndag i treenighetstiden

Fjellhamar kirke 9. august 2015

Markus 2, 23 - 28

PREKEN

JESUS-JA TIL SØNDAGSSÅPENT?

Er Jesus for søndagsåpne butikker? I dagens fortelling så møter vi Jesus på en liten søndagsstur med disiplene. De gikk langs en åker og disiplene spiste av aksene. Det var ikke lov på sabbaten og dermed var nok en diskusjonen med fariseerne i gang. Jesus forsvarte disiplene og sa at er man sulten må man få ta seg mat fra åkeren. For sabbaten ble til for menneskets skyld, ikke mennesket for sabbaten. Forsvarte han aksplukking fra åkeren forsvarer han vel brødplukking fra brødhyllene i dag også. Hva er forskjellen?

SABBATSBUDET

Sabbatsbudet er en del av de 10 bud. Vi hørte lest en av de to versjonen vi finner i GT. Begrunnelsen for budet er det samme i de to versjonene, behovet for hvile. Gud hvilte etter å ha skapt jorden på seks dager. Alle mennesker, og dyr, har det samme behovet, også slaven, å få hvile en dag etter seks arbeidsdager. Og til slutt står det:: For husk da du selv var slave i Egypt, hvor de nok ikke hadde noen hviledag.

Etter eksilet i Babylon år 587 f. Kr., da Jerusalem ble lagt i grus og folket bortført, ble sabbatsbudet veldig viktig. Med jødene spredt rundt i hele verden ble det å bo i Israel med templet i Jerusalem en sårbar og usikker affære kun for de få. Sammen med omskjærelsen ble sabbaten kjennetegnet på jødene som Guds folk. Og som bandt dem sammen. I jubileerboken fra 150 f. Kr. ble det å bryte sabbaten med vilje vurdert som et lovbrudd som burde medføre dødsstraff.

Jesu diskusjon med fariseerne handlet ikke om sabbaten skulle holdes hellig, det var nok alle enige

om, men hva det betydde. Hva vil det si å hvile, å ikke arbeide? For det hadde vokst frem et hav av forskrifter med presiseringer og unntak, at det var nesten umulig å holde styr på alt og etterleve alt. Og det var diskusjonen om hva som var gode forskrifter eller ikke. Etter vår tekst med kornaksene kommer et godt eksempel.

Han gikk igjen inn i synagogen. Der var det en mann med en hånd som var visnet. **2** Og de holdt øye med Jesus for å se om han ville helbrede mannen på sabbaten, så de kunne reise anklage mot ham. **3** Men han sa til mannen med den visne hånden: «Reis deg og kom fram!» **4** Så spurte han dem: «Hva er tillatt på sabbaten? Å gjøre godt eller å gjøre ondt, å berge liv eller å ta liv?» Men de tidde. **5** Da så han på dem som sto omkring, harm og bedrøvet over at de hadde så harde hjerter, og sa til mannen: «Rekk fram hånden!» Mannen gjorde det, og hånden ble frisk igjen. **6** Men fariseerne gikk ut, og sammen med herodianerne begynte de straks å legge planer mot Jesus for å få tatt livet av ham.

Ville de drepe Jesus fordi de var uenig om den praktiske anvendelsen av sabbatsbudet? Tvilsoomt. Det stakk nok dypere, til det Jesus sa i vår tekst: Han proklamerte seg selv som Herre over sabbaten, over Guds bud, også ved å sammenligne seg med David. Når han i tillegg satt mennesket i sentrum, ikke budet – sabbaten er til for mennesket – heller ikke det viktige identitetsbyggende sabbatsbudet, var begeret fullt.

GUDS BUD ER GODE

Guds ord i dag handler ikke bare om vårt forhold til budet om å holde hviledagen hellig. Men om det å holde Guds bud. De ti bud, nestekjærlighetsbudet, og andre. Hvilken plass har Guds bud hos meg? Hvor viktig er det å holde budene, følge dem, preges av dem? Er det noe jeg kan skalte og valte med ettersom det passer meg og vår tids tenkning? Er det bare noen ytre handlinger, en uviktig fasade?

Jødedommen sees lett på som veldig regelstyrt. Den jødiske forfatteren av nettstedet Judaism 101, Tracy Rich, skriver om beskyldningene om at jødedommen reduserer religionen til å følge regler:

Loven og budene øker åndeligheten i livet fordi de gjør trivielle handlinger som å spise, kle seg, osv til handlinger av religiøs betydning og innhold. Når du gjør disse tingene, blir du hele tiden minnet om ditt forhold til Den guddommelige, og det blir en integrert del av hele din eksistens.”

En sånn måte å tenke på gjør budene til noe dypere enn bare å gjøre noe. Å syngte aftenbønn, be bordbønn, markere helligdagen og høytidene, tenne et lys, be Fader Vår, lese juleevangeliet, gå i kirken ved dåp, bryllup, begravelse og høytider, tenne lys ved gravene allehelgen, blir små hverdagslige handlinger som knytter oss sammen med Gud. Det store åndelige og uhåndgripelig kommer oss nær i de små handlingene.

Guds vilje og hans bud om ting vi skal gjøre er gode på flere måter. De er gode fordi de beskytter livet. De er som en god bruksanvisning fra han som har skapt livet og kjenner det best av alle. Det er lurt og godt å følge bruksanvisningen. Ønsker vi å være en del av Guds rike så er det mer enn lurt, det er nødvendig og pålagt som i et hvert land, å følge

lovene for det rike, slik også for Guds rike. Og Guds bud er gode fordi de gjør hverdagslivets mange trivialiteter til en del av livet med Gud. De bringer oss nær til Gud.

MENNESKET I SENTRUM

Men i etterlevelsen av loven har Jesus et viktig korrektiv. Han setter mennesket i sentrum. Sabbaten ble til for menneskets skyld. Sult og nød er viktigere enn formalisme, barmhjertighet går foran lovens bokstav. Jesus holdning til budene er at de bringer oss nær til Gud når vi elsker vår neste, og setter mennesket i sentrum. For sånn er Gud. Han elsker deg og meg, og budene er gitt til vårt beste. I Romerne kapittel 13,10 sier Paulus: ”Kjærligheten gjør ikke noe ondt mot nesten. Derfor er kjærligheten oppfyllelsen av loven.”

HELLIGDAGSLOVEN

Men nå: Er Jesus for søndagsåpne butikker? I vår helligdagslov fra 1995, i § 1 heter det om helligdagslovens formål: ”For å verne om det gudstjenestelige liv og den allminnelige fred på helligdager og for å gi høytiden ro og verdighet,

skal det være helligdagsfred i samsvar med denne lov.”

Dette er på mange måter en sovende lov. Den følges og håndheves i begrenset grad. Formålet om å verne om det gudstjenestelige liv er det ikke så mange som trenger. Diskusjonen i dag dreier seg om almene argumenter som hva som er godt folk og landet vårt. Vi har jo mer enn en fridag i uka. Vi har mer fritid enn noen gang. Spørsmålet er om vi skal en dag hvor vi skal ha fri samtidig. I størst mulig grad. For mesteparten av helligdagsloven handler jo om alle presiseringene og unntakene, ikke helt ulikt sabbatslovgivningen på Jesu tid.

Jesus var for søndagsåpent og praktiserte det. Han åpnet seg for Gud sin Far og gikk inn i synagogen hver sabbat. Leste fra Guds Ord, sang lovsang, ba. Jesus var åpen for lovens veiledning. Han holdt hviledagen hellig. Men han satte mennesket i sentrum i det hav av underforskrifter som kom rundt hovedbudet om å holde hviledagen hellig. Er det godt for mennesker i Norge i dag å få ha en hviledag felles? Jeg skal ikke si hva Jesus hadde svart. Selv tror jeg vi trenger en felles hviledag. Jeg

tror vi mister mye om alle skal ta den når det passer den enkelte. Og jeg tror vi ikke bare trenger hvile, men å søke Gud. Vi har godt av å dvele ved livets store spørsmål. Samles til fest, sang og ettertanke om livet, tro, håp, kjærlighet, tilgivelse. Til å ransake oss selv i møte med rett og galt, sosialt ansvar og rettferdighet. Jeg tror formålet med helligdagsloven vår er god når den sier først at den er til for å verne om det gudstjenestelige liv. Jeg tror det er godt for oss å samles til gudstjeneste om Guds vilje og bud, om hans ord til oss. Det gir livshjelp og velsignelse til livene våre. Så ja til søndagsåpne liv. For Gud, hans bud med mennesket i sentrum.